

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Škofovska 10letnica Njegove ekscelece metropolita dr. Fr. Borgia Sedej.

Na praznik Marijinega Oznanjenja je preteklo deset let, kar je bil nadškof dr. Sedej posvečen za višjega pastirja goriške nadvladikovine. Kot tak je tudi naslednik sv. Mohorja, prvega škofa staroslavne prvostolnice v Ogleju ali Akvileji. Kdor obišče kapiteljsko cerkev v Novem mestu, lahko spozna na mojstrski sliki Tintorettovi v velikem altarju dva spodnja svetnika, sv. Mohorja in Fortunata, ki sta poslala tej cerkvi kot patrona sv. Nikolaja. Kako čudno naključje, da eden izmed naslednikov sv. Mohorja obhaja pri tem altarju celo svoj škofovski jubilej! Tudi to je povzročil vojskni čas. Vsled vojnih metežev je moral metropolit dr. Sedej iskati zavetja izven Gorice — in to je našel v staroslavni opatiji štičenski na Dolenjskem, kjer že dalj časa biva s svojim semeniščem in njega profesorskim zborom. Razmere pa so nanesele, da je Presvetli metropolit obhajal deseto obletnico svojega posvečenja v škofa v Novem mestu — seve brez zunanjega blišča, primerno vojnemu času. Dasi smo čuli, da Prezvizišeni ne želi opisa v javnosti, vendar kronist Dol. Novic ne sme zamolčati tega slavnostnega dneva.

Vsled omejenih vlakov je Njegova Eksceleca dospela v Novo mesto v petek ponoči okrog najstarejše ure. Ob devetih dopoldne na Marijin praznik se je zbrala v kapitelju dekanjska duhovščina, svetna in redovna — med njo štiri duhovniki goriške nadškofije — da spremi Prezvizišenega nadškofa, odičenega z vladskimi insignijami, med slovesnim zvonjenjem — v kapiteljsko cerkev. Mogočno je raz kor zadonel veličastni „Ecce sacerdos magnus“. Ko se je nadškof odel s pontifikalijami, stopil je na leco ter razveselil obilno zbrane vernike — begunce svoje nadškofije, kakor tudi druge, s krasnim nagovorom. Vvodoma

je omenjal, da je prišel v Novo mesto med drugim tudi zato, da zahvali Novomeščane za dvojno dobroto. Novo mesto in goriška nadškofija sta po zgodovini tesno zvezana. Ti kraji namreč so spadali do leta 1751 pod oglejski patriarhat. Novomeški prošt Albert Pessler (1622—1629) — kakor poroča tudi zgodovina Novega Mesta, sp. prof. Ivan Vrhovec str. 222 sq. — si je po naročilu tedanjega nadvojvode Ferdinanda, pozneje cesarja Ferdinanda II. zelo prizadeval pri sv. Stolicu, doseči ustanovitev goriške nadškofije, kar pa takrat ni uspelo. L. 1656 je prošt Stemberg vložil prošnjo na cesarja, da bi se ustanovil škofijski sedež v Novem mestu, kar pa tudi ni uspelo. Avstrijskim vladarjem se je slednjič vendarle posrečilo, da se oglejski patriarhat opusti ter se ustanovi posebna nadškofija v Gorici za avstrijski del, za drugi del pa nadškofija v Vidnu (Udine). Prvi nadškof goriški je postal l. 1751 grof Karol Attems, ki mu je cesarica Marija Terezija ob enem pustila tudi novomeško proštijo. Nadškof Attems si je prizadeval s kapiteljskim premoženjem ustanoviti za svojo novo škofijo semenišče za duhovnike. Prezvizišeni govornik omeni, da je prišel danes semkaj zahvalit se Novomeščanom in kapitelju, da so bili že tedaj dobrotniki njegove nadškofije. A tudi v tej vojski so se skazali zopet njihovi dobrotniki. Kajti sprejeli so njegove škofljane-begunce brez ozira na narodnost med-se v duhu krščanske ljubezni ter jim šli na roko v duhovnem in telesnem obziru. Kot višji pastir teh beguncev izreka mestu in okolici iskreno zahvalo ter pristavi, da se je tudi sicer po Kranjskem njegovim vernikom skazalo veliko bratovske ljubezni. Omenja, da so uprav ljubljanski knezoškof že dvakrat izročili mile darove kranjskih župnij za goriške begunce. Naj mili Bog vsem dobrotnikom obilno povrne; to naj bode tudi prošnja vseh goriških beguncev. Ne samo tem, ampak tudi vsem navzočim vernikom potem visoki govornik pokaže na splošno pomočnico, nebeško Kraljico, ki jo kličemo:

Tolažnico žalostnih, pomoč kristjanov. To tvarino je nadpastir pojasnil z zanimivimi zgledi iz avstrijske zgodovine ter sklenil s prelepo molitvijo: Pod tvoje varstvo pribežimo...

Med veliko asistencijo je nato Prezvizišeni pontificiral. Na koru so izvajali instrumentalno mašo Kempterjevo, kar je nadvladika — sam izvežban glasbenik — pozneje očitno pohvalil. Kronist sme za beležiti tudi to okoliščino, da je tukajšnji prošt imel nekdanj svoj sedež v Oglejski baziliki na levi strani patrijarhovi. Ta dan pa je tukaj bil njegovemu nasledniku odstopil svoj sedež ter mu sam dejansko asistiral kot infulirani arhidijakon. Pač čuden slučaj.

Vojskinemu času primerno je gospod prošt zbral okrog svoje mize k pokrepčilu vso asistenco. Ker je gospod vladni svetnik baron Rechbach že prej imenom svojega urada izrazil voščila Nj. ekscelenciji, bil je tudi gost ob njegovi desnici. G. prošt nazdravi presvetlemu nadškofu, da je blagovolil prav tu obhajati svoj častni dan, naj bi mu Bog dodelil po prestopu viharju zdravemu se vrniti v solčno Gorico ter še obhajati nadalje škofovske jubileje. Prezvizišeni se spominja svojih prednikov, ki so žal vladali le kratko dobo, sam ni mislil, da dočaka ta dan, zato Bogu hvala. Hvaležno omenja, kar se je v tem desetletju storilo v blagor nadškofije, da ga je čvrsto podpiral njegov nadškofijski kapitelj, čegar član — tudi begunec je tu navzoč monsignor Zamparo. Trdno se nadeja, da se bo z Božjo pomočjo popravljalo, kar nam je razdejal verolomni zaveznik. In svetogorska Mati Božja naj dobi svoj stari prestol...

Popoldan je nadškof prisostvoval litanijam v frančiškanski cerkvi in se odpeljal v Prečino počastit sv. Antona, kjer mu je nova cerkev zelo ugajala. Z jutranjim vlakom se je Nj. ekscelencija vrnil v Zatičino. Naš list in vsa Dolenjska mu vdano kliče: Ad multos annos!

Na pragu 32.letnika Dol. Novic.

Danes pozdravljamo naše ljudstvo in naše naročnike s prvo številko novega 32. letnika Dolenjskih Novic. Ves pretekli čas, celih 31 let so smatrale Dolenjske Novice za svojo glavno nalogo, pomagati s poučnimi spisi dolenjskemu kmetu. Krajši in daljši gospodarski članki so spodbujali dolenjske rojake k gospodarskemu napredku. In če je dolenjsko kmetijstvo kakorkoli napredovalo, pripisovati je to pred vsem tudi naukom, ki so jih zajemali dolenjski gospodarji iz našega lista.

To svojo nalogo smatramo Dolenjske Novice tudi v bodoče za najvažnejšo in prav za sedanjí vojni čas za najpotrebnejšo. Ustanovljene za gospodarsko probujo in napredek Dolenjcev hočejo tudi zanaprej posvetiti vse moči za razširjevanje onih gospodarskih naukov, ki so nam neobhodno potrebni, če hočemo času primerno napredovati in zboljšati svoje gmočno stanje. Kakor dosedaj, tako hočemo še prav tudi zanaprej prinašati raznovrstne kmetijske spise in času primerna vprašanja, ki se tičejo zlasti naših krajev in naših potreb. Seznanjati hočemo posebno v sedanjem vojnem času naše rojake z vsem, kar smatramo za potrebno, da se povzdigne dolenjsko kmetijstvo in nikakor ne zaostane.

Dolenjske Novice pa imajo izvrševati ravno v teh velikih in težavnih vojnih časih med svojim narodom, v prvi vrsti med dragimi Dolenjci, še drugo velevažno in težko nalogo. Kazati morajo ljudstvu v pravi luči velike dogodke, ki se vršijo sedaj pred našimi očmi na krvavih poljanah, tolažiti ga morajo v žalosti in trpljenju, ki sta se danes premnogoštevilno nastanila v naših hišah, in vlivati morata pogum za bodoče cilje, ki jih mora vestno in vstrajno zasledovati prav sedaj tudi naš Dolenjec v domačem gospodarstvu in v javnem življenju.

Da Dolenjske Novice ta svoj namen dosežejo, je treba podpore in vzajemnega

LISTEK.

Sam.

Dan se nagiba k večeru. Nad bojiščem se užigajo zvezde na jasnem nebu, one, ki svetijo tudi na ljubo domovino. Premnogi se domisli v strelnem jarku na dragi mu domači kraj, ki leži tam daleč za gorami.

Sovražni ogenj, pojema z dnevom, a prenehal le še ni docela. Zadaž za strelnimi jarki zagrmí top, da se strese zemlja, ne daleč od tod zaraglja smrtna raglja in tuintam se oglasi puškin strel.

V naših strelskih jarkih so že trudni hrabri junaki in si žele počitka. Šest- in petdeset ur so bili v boju, zrlí so neizprosni smrti v oči, kakšno čudo torej, da so potrebni oddiha. Komaj toliko časa so imeli, da so si za hip utolažili lakoto in žejo.

Hkrati planejo vsi pokoncu in se, prijetno iznenadeni, prerivajo v jarku. „Pošta, pošta!“ Narednik stopi k njim s kopico pisem in zavitkov ter glasno kliče po imenih.

„Tukaj, tukaj“, zakliče ta in oni in hiti k naredniku.

Z žepno svetilko posveti. „Ženka mi je pisala!“ vzklikne radosten prvi. Mlada žena mu je pisala tako ljubo, tako lepo, kakor zamore pisati le ljubeče bitje. S pismom je dospel še zavitek. Ali saj ne čuti več najmanjšega glada, srce mu je polno prekipevajoče sreče. Ves se zamisli na ljubki svoj domek v daljni vasi.

Drugemu je poslala sestra pletene zapestnice, nogavice. Kako se je zveselil tudi on! Brž je pokazal tovarišem poslane reči in hvalil sestro, kako lepo zna plesti, česar doma ni opazil nikoli.

Zopet oni tam razmotava zavojček, iz katerega že oddaleč diši. Potegnil je iz njega prekajenih klobasic in svinjine. Solznih oči je vzdihnil: „Kako skrbje moja ljuba mati zame!“

V kotu jarka se je zasvetil ogenj in skodelico pri skodelici so tiščali k njemu, da si privošči vsakdo vrhu teh dobrot še požirek kave. Utrujenost je kar izginila. Začutili so novih moči v sebi, dasi je bilo za njimi toliko prečutih noči. Zdajpazdaj je prižvižgala granata čez njihove glave, a niti to jih ni zamotilo v veselju, ki so jim jih napravili drobni pošiljki z doma.

Le eden od vseh sedi mirno in tiho na svojem prostoru. Odkar je na bojišču,

še ni prejel nikakega poročila, pisanega od ljubeče roke. Njegovega imena ni bilo med srečnimi, ki jih je klical narednik, kadar je delil poslane zavitke. Odšel je v boj brez žalosti, brez slovesa. Nikogar ni imel, po komur naj bi se mu tožilo, kogar bi klicalo srce v samotnih urah. Hrabro se je boril vsikdar, zdelo se je, da mu ni mar življenja. Svetinja je dičila junaške prsi in pričala o njegovem junaštvu.

Zakaj je li zopet danes tako potr? Vse bolj občuti svojo osamelost, kadar pride pošta, ki zdrani in oveseli tako zelo njegove tovariše. Le majhen spomin od doma bi ga poživil, a on ga ne pričaka. Zajokal bi nalik detetu, a solz ni vajeno njegovo oko. Gorje mu, kdor je sam na božjem svetu! Drugim nudi življenje veselja, njemu ga ne privošči. Le zvezdice strme nanj z neba, kakor bi sočuvstvovale z njim.

Polagoma vstane iz jarka in leze poleg grma nad njim. Pogrešil ga ni nihče v jarku, sleherni je imel opraviti s svojimi mislimi. Utrujenost ga je zazibala v trden sen. Še-le, ko se je začelo svitati, se je prebudil. Planil je pokonci, da bi se povrnil v jarek. Ali bistro oko sovražne predstraže ga je opazilo. Strel počí in on

pade, zadet v desno stran. Varno so ga pobrali tovariši in odnesli na obvezovališče.

„Prestreljen skozi pljuča“, je presodil zdravnik. „Ni upanja, da bi okrev.“

Obvezali so mu rano. Vojaški duhovnik pristopi k ranjencu, da ga pripravi na pot v večnost. Povsem mirno je prenašal bolečine. Ni vzdihnil, ni se pritoževal. V kočici, kjer je ležal, je bil postavljen zasilni oltar in pri tem je daroval duhovnik sveto daritev. Preprosto obvezovališče je bilo obenem svetišče. Kralj nebes in zemlje je prihajal, da uteši ranjence in nesrečne.

Prav blizu oltarja je ležal naš ranjenec. Moči so mu pojemale in začutil je bližino smrti. Dobro se je zavedal, da zanj ni več rešitve, a ni se bal smrti.

Le nečesa bi še rad učakal. Duša mu je zahrepenela po darilu, kakoršnega mu svet ni mogel dati. Duhovnik se pripogne k njemu s sveto hostijo in blede ustnice zasepečejo: „Gospod, nisem vreden!“

Želja se mu je izpolnila. Ni bil več sam. Veselje je zasijalo umirajočemu z obličja, saj je prišel k njemu On, ki ne dela razlike, ki vabi k sebi vse, ki so osamljeni in zapuščeni...

Ludvik Koželj.

dela. Treba je sotrudnikov in prijateljev, ki nas bodo radi zopet podpirali pri našem poštenem delu s svojimi spisi, s poročili novic in vsakovrstnih zanimivih dogodkov, katerih se pač povsod dovolj dan za dnevom odigrava. Predvsem je pa treba vseh starih in veliko novih naročnikov. Mnogo je na Dolenjskem še vasi, kjer ne poznajo našega lista, ne po imenu in ne po vsebini. Dasi je list ustanovljen za dolenjskega kmeta, dasi bi morala biti naročena nanj vsaka boljše kmetijska hiša, vendar je list po naših kmetih še dosti premalo znan in razširjen. To ni prav! To ni lepo od Dolenjcev, da zapostavljajo svoj domač list drugim časopisom!

Obračamo se tedaj danes na vse naše dolenjske rojake z vljudno prošnjo, da list kolikor mogoče razširjajo. Naj v nobeni hiši ne manjka domač list Dol. Novice! Cena treh kron za celo leto je tako nizka v ogledu na velikansko draginjo papirja in vsega tiskarskega blaga, da si ga lahko nabavi tudi vsak manj premožni gospodar. In če pomislimo, da je list domač in namenjen predvsem našim domačim potrebam, potem bi se ga pač moral okleniti in si ga naročiti vsak Dolenjec.

V družbi je moč! Naj velja to geslo našim naročnikom in sotrudnikom! Čim več nas bo, tem lažje bodo izpolnjevale Dolenjske Novice svoje koristno delo.

Uredništvo in upravištvo.

Trtna plesnoba.

Lani je v naših vinogradih zopet hudo napadala grozdje trtna plesnoba ali oidij. V mnogih legah je uničila nad polovico grozdja.

Vkljub temu, da ta bolezen pri nas, zlasti v zadnjih letih, redno nastopa, vinogradniki se še vedno za njo le premalo brigajo.

Plesnoba na grozdju in trti povzroča glivica, ki se imenuje s tujo besedo oidium.

Napadeno grozdje postane pepelnato-sivo, jagode razpokajo in se posušijo.

Proti tej bolezní škropljenje ne pomaga nič, pač pa žveplanje s fino zmletim žveplom.

Žveplati se mora proti plesnobi najmanj trikrat na leto, to je prvič jako zgodaj, kakor hitro se namreč trtni poganjki toliko razvijejo, da se zarod (grozdje) dobro vidi, toraj koncem maja, še pred prvim škropljenjem.

V drugič se žvepla tik pred cvetenjem oziroma med cvetenjem, kateremu žveplanje prej koristi kot škoduje.

Tretjič žveplamo potem še, ko dosežejo jagode debelosti graha.

Žveplo, ki ga jemljemo za žveplanje, mora biti jako fino zmleto. Če ni zadosti fino zmleto, ne učinkuje.

Staro žveplo, ki se je sprejelo v kepice, je pred uporabo treba na solncu posušiti in čez fino sito (za sejanje moke) presejati.

Žveplati moramo ne samo grozdje, ampak tudi okoli njega stoječe listje in sicer prav na fino. Ne poslužujmo se tedaj pri žveplanju pušic, temveč le dobrih mehov, ki žveplo na fino razprševajo. Čim bolj na fino je trta z žveplom poprašena, tem bolj gotov bo učinek in tem manj žvepla se porabi.

Zadnje je važno zlasti letos, ko bo žvepla malo in ko bo drago. Deželni odbor kranjski oddaja žvepleno moko, ki jo je preskrbelo kmetijsko ministrstvo, po 1 K 20 v kilogram. Dobilo se bo žveplo potom kmetijske družbe, ali kmetijskih društev, katera že zdaj prejemale naročila nanj.

Kakor se čuje, ne bo letošnje žveplo tako čisto kot prejšnje leta, ampak za zatiranje plesnobe zanesljivo.

Žveplanje koristi le, ako zadenemo pravo vreme. Med tem ko žveplamo in vsaj še naslednji dan mora biti namreč mirno, suho, solnčno in gorko vreme.

Če žveplamo v hladnem ali mokrem vremenu, ne koristi žveplanje dosti in prvi dež žveplo raz trt opere.

Če je po cele tedne hladno in deževno vreme, kakor n. pr. v lanskem poletju, potem nam ni z žveplom dosti pomagano. In ravno v takem vremenu napada plesnoba trto najraj, ker se glivica v mokrem vremenu hitreje razplodi kot v suhem.

Zato se je že zdavnaj skušalo proti plesnobi dobiti poleg žvepla še drugo sredstvo, ki bi učinkovalo tudi v hladnem in mokrem vremenu.

Iz poskušanih sredstev se je najbolje obnesel kalijev permanganat tudi kalijev hipermanganat ali kalijev nadmanganat imenovan.

To sredstvo je tudi v zdravilstvu znana vijolčasta, vodo hudo rdeče barvajoča sol, ki organske tvarine, s kojima pride v stik, hitro in močno okisičuje. Tako uničuje tudi podgobje glivice oidija, katero se kot fine nitke razprostira na površini napadenih jagod.

Da kalijev permanganat plesnobo uniči, je znano že zdavnaj, ampak njegovi porabi je bilo na potu zlasti to, da se v vodi raztopljen napadene grozdja ne prime.

Zato so ga pričeli Francozi rabiti kot prah.

Po Francozu Trišóju (Truchot) je primešati 15 delom hipermanganata 85 delov mavčeve moke (gipsa) ali apnenega prahu, ali pa 10 delom permanganata 85 delov mavca ali apnenega prahu in 5 delov galuna, vse fino zmleto.

Ta suha poraba kalijevega nadmanganata se je obnesla na Francoskem tudi zelo dobro proti sivi gnilobi (botrytis).

Kakor se je podpisani iz mnogih mu doposlanih ali od njega nabranih plesnivih grozdov prepričal, napada ta bolezen (siva gniloba) v zvezi s pravo plesnobo (oidijem) v zadnjih letih grozdje tudi pri nas v večji meri.

Ker se zmlet hipermanganat dolgo ne drži, je poraba tega sredstva kot praha težavna.

Zato so segli Francozi zopet k raztopini kalijevega nadmanganata, da pa se tekočina grozdja bolj prime, primešavajo njegovi raztopini apna.

Na 100 litrov vode se vzame 125 g (12½ dek) kalijevega hipermanganata in 3 kg ugašenega apna. Najprvo se od odmerjenih 100 litrov vode odvzame nekaj (en škaf) vode, da se v njej razmeša apno v redek belež in v ostali vodi se raztopi hipermanganat.

Nato se vlije apnen belež v to raztopino, dobro se z njo premeša in se prične takoj škropiti.

Plesnivo grozdje je treba dobro poškropiti, tako, da je s tekočino vse dobro pomočeno, torej toliko, da od njega kar kaplje.

Kakor je podpisani poizvedel, so lani v nekaterih krajih na sosednjem Hrvaškem (v okolici Zagreba, Vivodine, Jaske itd.) dosegli s tem sredstvom pri plesnivem grozdju prav dober uspeh. Tri četrtine plesnivega grozdja so baje rešili, dasi so to sredstvo rabili že precej pozno. Na Hrvaškem so vzeli na 100 litrov vode samo 100 g hipermanganata in 2 kg vode.

Na Štajerskem mešajo v nekaterih krajih raztopino hipermanganata že med galično škropilno zmes. Na 100 litrov vzamejo tam samo 20 do 30 g hipermanganata, baje z dobrim vspehom.

Podpisani pa priporoča sledeče: Proti plesnobi na grozdju naj naši vinogradniki na vsak način vsaj dvakrat žveplajo ob ugodnem vremenu, prvič pred in drugič med cvetjem. Kdor ima žvepla dovolj, žvepla naj še v tretjič.

Ako bi pa vkljub temu plesnoba vendar nastopila, potem je treba takoj, ko jo opazimo, poškropiti vse grozdje z zgoraj popisano tekočino, pripravljeno iz 125 g nadmanganata, 3 kg apna in 100 l vode.

Ker ni nadmanganat drag, lahko ga še vrhutega mešamo med galično (ali perocidovo) škropilno zmes po štajerskem

načinu, to pa posebno v tem slučaju, če bo vreme bolj mokrotno, tedaj za razvoj bolezní ugodno.

Zlasti skrbno in pazno pa naj postopajo oni vinogradniki, v kojih vinogradih je lani bolezen v večji meri nastopila, kajti tam se je te bolezní bolj bati kot drugje.

B. Skalicky.

Pozdravljena . . . !

(J. M.)

Pomlad, lepa, mlada devojka stopa v deželo. Solnce krasi njeno čelo, cvetke venčajo njeno glavo, ptički so njeni spremljevalci . . . Veselite se, ljudje božji, pomlad je tu! Prinaša vam radosti, cvetja, lepih solnčnih dni. Stopi na zasneženo livado — sneg izkopni — zelena travica požene, cvetke prikljuje iz tal. Pogleda na drevo — iz tisoč popkov pririnejo zeleni listki, ptički se zazibljejo na vejicah in zažvrgolijo Stvarniku slavošpev. Zamahne z roko — topel vetrič zaveje preko cvetočih livad, zelenih travnikov, preko njiv, vinogradov in gozdov . . . Veselite se, ljudje božji, pomlad je tu! Solnce krasi njeno čelo, cvetke venčajo njeno glavo, zelenje krasi nje belo krilo, ptički so njeni spremljevalci. Pozdravljena . . . !

*

Kdo se bliža tam zadaj počasnih korakov? Bleda devojka, v črno oblečena, stopa preko cvetočih livad. Otožno je njeno lice, v desnici se ji sveti meč, črne ptice so njeni glasni spremljevalci . . . Ah, to je naša pomlad! Prinaša nam temno bodočnost, strašne dni — prinaša nam trpljenje in smrt! Pozdravljena tudi Ti! Komu prinašaš trpljenje, komu smrt? Molčiš? Solzne so Tvoje oči . . . Pozdravljena . . . !

*

Veselite se, ljudje božji, pomlad je tu! — Žalostni so vaši obrazi, otožna je vaša hoja . . . Pogled vam uhaja proti nebu — globoki vzdihli se vam izvijajo iz prsi — Ne boste pozdravili vesele pomladi z glasnim petjem in vriskanjem? Prinaša nam trpljenje in veselje — prinaša nam novih zmag! „Pač mnog junak svoj duh izdihnil pod mahljaji sovraga bo“, a „zmagali, zmagali bomo mi!“

*

Zmagoslavni, ovenčani se bodo vračali vaši možje in sinovi domov . . . Pozdravljali jih boste z glasnim petjem in vriskanjem.

Nova, večna pomlad miru in sreče bo zasijala domovini. Pozdravljena . . . !

*

Spomnite se takrat tudi onih, ki jim usoda ni bila toliko mila, da bi se vrnili v naročje svojih dragih! Za vas so trpeli, za vas žrtvovali domovini na oltar svoje življenja.

Cerkveno.

Kaj je sveti post? Sveti post ni zmaga, ne popolnost kristjana; toda on nam pomaga k popolnosti in nas podpira v čednostih. Sveti post je oče čednosti in kreposti, kroti pregrešno telo in pomaga duši, se povzdigniti k Bogu. Prva zapoved, katero je dal Bog človeku v raju, je bila postna postava. Mojzes je post že našel in ga je ponovno zapovedal Izraelcem. Postili so se proroki in očaki. Ostro se je postil sv. Janez Krstnik. Najlepši zgled posta pa nam je dal Zveličar sam ter je zapovedal post tudi svojim učencem. Apostoli in verniki so se postili pred vsakim svetim in važnim opravilom. Postili so se vsi svetniki in bogaboječi možje.

Sveti post je pa tudi oče pokore in obžalovanja grehov. Postili so se Izraelci na dan miru in sprave, kakor tudi ob času bridkosti in težav, da bi se grehov spokorili, očistili in za nje zadostili ter tako odvrnili od sebe šibo božjo: vojsko in bolezní.

Sveti post je oče zdravja. Kdor zmerno živi, dolgo živi. Zmernost ohrani

zdravo kri in nam daje doživeti starih dni. Tudi zdravniki post priporočajo za ohranitev zdravja. Cesar Karol Veliki se je vselej postil, kedar je čutil kakšno boleš in slabost in je trdil, da ni boljšega zdravila, si zdravja ohraniti, kakor post. To resnico spoznamo lahko sami ravno v sedanjem času primanjkanja in draginje. Stanje zdravja je ravno sedaj veliko ugodnejše med ljudstvom, ker niso vedno napolnjeni z mesom in nasičeni čez mero.

Sveti post je oče ubogih. Revežev med nami imamo vedno več. Potrebnihi je veliko število. Naj bode toraj tudi naša miloščina obilnejša, da ubogi to dobé, kar si mi pritrhamo in potrebni jedó, kedar se mi postimo. Tako bo naš post vesela gostija krščanske ljubezni.

Sveti post nam je porok usmiljenja božjega. Po njem nam Bog odpušča grehe in odjemlje zaslužene šibe. Bog je v stari zavezi vsako leto zapovedal poseben velik postni dan: dan pokore in sprave. Tedaj so se postili od prvega večera do drugega. Ninivljanom je Bog prizanesel, ker so se postili. V vsaki nesreči so se Izraelci s postom in molitvijo k Bogu zatekali in Bog se jih je usmilil. Postili so se verniki vseh časov in vseh krajev, če jih je pravični Bog s kugo, lakoto in vojsko obiskal. Njih post v duhu pokore ni bil zastoj in tudi naš ne bode. Toraj upoštevajmo prav mi v sedanjih stiskah in težavah, v času grozne vojske in morije, sveti post, da se nas usmili Bog in nam podeli zopet dušni in telesni mir in pošlje prav kmalu zaželeni svetovni mir med narode ter dovede veliko Avstrijo do veličastnega zmagoslavja!

Dopisi.

Iz Prečine. Ekscelenca prevzv. gospod knezonadškof dr. Fran Borgija Sedej se je pripeljal v spremstvu milostnega gosp. prošta na Marijin praznik popoldne k nam. Ekscelenca se je prav pohvalno izrazil o novi župni cerkvi. Visoki obisk nam ostane v spominu in smo ponosni, da nas je obiskal naš metropolita baš ob svoji desetletnici. — 24. marca je zatisnila oči članica Marijine družbe Ivana Kukmana, stara šele 20 let. Sosestre članice so ji priredile lep pogreb. Počivaj v miru!

Domače in tuje novice.

Ker se nam je obljubilo od več strani veliko novih naročnikov, če bomo izdajali list ob četrtkih in ne ob petkih, radi ustrezemo njihovi želji, seveda s prav vljudno prošnjo, da se sedaj dotičniki tudi zares mnogoštevilno oglašé kot naši zvesti naročniki ter agitirajo za Dolenjske Novice vsepovsod.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kandiji se je vršil dne 27. marca. Načelnik kanonik Žlogar je poročal za načelstvo o predloženih računih. Omenjamo, da ima ta zadruga koncem 1. 1915 2276 članov, in sicer s 749 razdeljenimi deleži v znesku 20.237 K, z enkratnim deležem v vsoti 4238 kron. Prometa je bilo v prejemkih 1.156.724-36 K, v izdatkih 1.142.539-74 K, torej vkup 2.299.264-10 kron. Hranilnih vlog se je 1298 krat dobilo 597.478-11 K, a dvignilo 1484 krat 389.193-96 K, ostalo koncem leta s prejšnjimi 1.605.024-45 K. Kapitalizovanih obresti 62.978-09 kron. Stanje koncem leta 1.668.002-54 kron. Naloženo je na 2010 knjižicah, novih se je izdalo 282, vničilo pa 328. — Posojil se je izplačalo 101.815 kron, vrnilo pa 324.439-07 kron. — Stanje koncem leta 986.117-63 K. Kot nov račun se izkazuje račun moke. Hranilnica je namreč obširni občini Šmihel-Stopiče radi preživljanja prebivalstva, ki se je pomnožilo po mnogoštevilnih beguncih, prihitela na pomoč ter zanje, oziroma za prodajalce financirala promet z moko. Samo do konca 1. 1915

je izdala zanjo 27.568-75 K, ki se jej sčasoma povrnejo. Rezervni zaklad znaša 65.245-78 K, kateremu se pridene še letni čisti dobiček. Ako vpoštevamo še nepremični inventar z lastnim posojilniškim domom v vsoti 53.429-88 K, vidimo lep uspeh hranilniškega poslovanja. — Nadzorstveni načelnik ces. svetnik Horvat je poročal, da je nadzorstvo večkrat med letom pregledovalo knjige ter se prepričalo o natančnih vknjižbah. Gotovina se je tudi vjemala z dnevnikom. Zato predlaga: naj se računi s pohvalo odobré. Občni zbor soglasno sprejme predlog. — Iz načelstva leta 1912 izvoljeni odborniki in sicer kot načelnik kanonik Anton Žlogar, odbornika Jakob Porenta iz Stopič in Martin Nemanič iz Brusnic se zopet soglasno izvolijo. — V nadzorništvo se soglasno izvolijo: Profesor dr. Ažman in Anton Osolnik, kot namestnik pa Fran Banič. Načelnik zahvali vse člane za vdeležitev, posebno pa vse gg. odbornike za njihovo požrtvovalnost tudi tekom teh vojskih let, ki so jim delo za občni blagor pomnožila, in zaključil občni zbor želeč, da se tudi naši člani čim prej zmagozlasno vrnejo na svoje domove.

Velikodušen dar. Povodom knezo-nadškofove slovesnosti v Novem mestu na praznik Marijinega oznanenja je blagovoill poslati preč. gosp. dr. Leopold Picigas iz Stettenu pri Korneuburgu 30 kron v namen te slovesnosti, da bi se s tem postreglo ubogim, ki pridejo ta dan v tukajšnji frančiškanski samostan na hrano. Bog povrni plemenitemu dobrotniku stotero krat!

Namesto venca na gomilo umrlega in občespoštovanega bivšega gostilničarja gosp. Janeza Jakše je naklonila slavna Delniška pivovarna Union v Ljubljani 25 K Rdečemu križu v Rudolfovem. Čast in hvala!

Umrli je v Ljubljani 26. marca zjutraj ugledni ljubljanski meščan, posestnik in bivši trgovec na Mestnem trgu gospod Alfred Ledenig. Pred leti je bil tudi občinski svetovalec. Tudi v najhujših časih ni nikdar zatajil svojega katoliškonarodnega prepričanja. Svojo dolgotrajno bolezen je prenašal s takšno udanostjo in potrpežljivostjo, s kakršno zamore trpeti le ud Marijanske kongregacije, katere vzoren član je bil pokojnik skozi dolgo let vedno vnet in zvesti Marijin služabnik. Kongregacija gospodov zgubi v pokojnem dobrega in odkritega prijatelja in tudi spretnega organista in pevovodjo pri Marijanskih shodih in praznikih v prijazni kapelici pri č. oo. jezuitih. Pogreb 28. marca je bil ob veliki in častni udeležbi ljubljanskega prebivalstva iz vseh stanov. Upamo, da se njegova duša že veseli pri nebeški Kraljici, katero je iskreno častil in slavil na zemlji. Velecenjeni rodbini naše priščno sožalje!

Umrli je 27. marca ob 8. uri zjutraj v deželni bolnišnici Pepca Lampret, hči občespoštovanega trgovca gosp. Ignacija Lampret iz Zatičine, stara še-le 30 let. Bog potolaži žalujoče stariše in sorodnike, njena duša pa naj vživa rajski mir!

Nove uradne ure tukajšnjih sodišč. Za okrožno kakor za okrajno sodišče v Rudolfovem se je poslovní čas, v katerem je sodišče strankam pristopno, od 22. marca t. l. naprej ustanovil ob delavnikih od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne, — ob nedeljah in božični dan od 9. do 12. ure dopoldne in ob praznikih od 8. do 12. ure dopoldne. — Vložni oddelek (vložišče) za okrožno in okrajno sodišče skupaj v pritlični sobi št. 17 poslojpa okrožnega sodišča je odprt: a) ob delavnikih od 9. do 12. ure in od 3. do 5. ure popoldne, b) ob nedeljah in božični dan od 9. do 12. ure dopoldne, in c) ob praznikih od 8. do 12. ure dopoldne.

Iz vlaka je padel. Horvat Janos korporal je 20. t. m. padel med Rožnim dolom in Prebišjem iz vlaka. Levo nogo mu je odtrgalo in je po noči istega dne v bolnišnici v Novem mestu umrl.

Vrnili se je 27. t. m. iz ruskega vjetništva Ignacij Gracar, posestnikov sin s Trbinca, župnije Mirna na Dolenjskem. Zgubil je zadet od granate desno nogo, a sedaj so mu dali na Dunaju umetno nogo, da se mu skoro ne pozna, da je invalid. Pravi: „Nad Taljana bi pa še šel, četudi sem brez noge. Bežati tako ne bo treba“.

Išče se Martin Planinšek doma iz Spod. Kamenc št. 16, ki je bil nazadnje pri 7. bataljonu na Vrhniku, odkoder je odšel na fronto v Galicijo. Od 16. maja se o njem nič več ne sliši. Kdor bi kaj vedel o njem povedati naj blagovoljno sporoči njegovemu očetu Janezu Planinšku, posestniku na Spod. Kamencah št. 16, pri Novem mestu.

Ogenj! Dne 12. t. m. popoldne ob 2. uri so se otroci igrali z užgalicami in fajfco. Pri tem so zapalili na vozu naloženo in v šupo spravljeno nasteljo. Ljudje so v strahu zapustili popoldansko službo božjo in odšli iz cerkve na lice mesta, kjer so pogasili ogenj. Škoda bi bila nastala ogromna, ker vas šteje 115 hiš in so zelo gosta poslopja, takorekoč zaprta vasica. To se je zgodilo v Brusnicah.

Praščija tržna cena. Zvedenci so se izrekli, da je pri praščih za rejo 1 kg s 4 K dovolj plačan. Po tej ceni je prašice tudi oddajala kmetijska šola na Grmu. Toraj prodajajte po teži, da ne zabredete v ostro kazen. Kazen je od 7 dni do 6 mesecev in do 2000 K globe. Kakor se sliši je veliko prodajalcev naznanjenih in tudi je radi navijanja cen več že obsojenih.

Pisane čepice srednješolcem prepovedane. Listi poročajo, da je naučni minister prepovedal srednješolcem nositi pisane čepice, ki so zadnje mesece prišle v navado na več srednjih šolah.

Radi begunstva ustreljen je bil v Celovcu potom naglega soda 25 letni infanterist Franc Sekol iz Dohrlevasi na Koroškem.

Odkod so srbofilski listi dobivali denar. Pri veleizdajalski sodni obravnavi v Banjaluki v Bosni se bero razni dokumenti, iz katerih se jasno vidi, da so bili podpirani iz Belgrada listi v Bosni in sicer: „Narod“, „Srbska Riječ“, „Srbobran“ in „Musavet“. Denar se jim je pošiljal potom srbskega poslaništva v Budimpešti.

Zaplenjena mast in slanina. Mestna policija v Osjeku je pričela preiskavati, kje se neki nahaja vsa mast in slanina. Zato je izvršila hišne preiskave pri mesarjih in prekajevalcih ter je našla precej skrite masti in slanine in je konfiscirala 5260 kg masti in 32.200 kg slanine. Vse to blago je bilo dano pod zaporo ter jo bo prodajala le mestna občina.

120 velikih zabojev jaje so zaplenili na kolodvoru v Zagrebu, ki so bili določeni za izvoz iz Hrvatske.

„Sesam“ je zelo zanimiva igra in uganka, ki obstoji iz enega glavnega kolobarja ter iz osmih vedno manjših kolobarčkov, na katerih je natisnenih po 52 črk, 26 črnih in 26 rdečih. Z vrtenjem kolobarčkov med seboj se morajo sestaviti črke na tisto točko, da pove vrsta z osmimi rdečimi črkami začetnika vojske in vrsta s črnimi črkami mora dati besedo, kdo bo zmagal. Zelo mična zabava posebno za vojaške bolnice in tudi za vsacega posameznika. Kdor to nalogo reši, prejme, lahko dobiček 2500 K; če jih ugame več, se svota tolikokrat deli. „Sesam“ velja samo 1 krono in je denar v prid Rdečemu križu in vojnim podpornim namenom. Dobi se tudi pri J. Krajec nasl. in Urbanu Horvat v Novem mestu. Patrijotje, sezite po tem razvedrilu!

Vojni križ za civilne zasluge. Dunaj, 29. marca. (Kor. ur.) „Wiener Ztg.“ objavlja po cesarju potrjena pravila 16. avg. 1915 ustanovljenega vojnega križa za civilne zasluge. Podelil ga bo cesar na predlog pristojnih oblasti osebam, ki so se odlično izkazale v sedanjih vojski s posebno vnetim in požrtvovalnim delom

na civilnem polju in ki so tako zaslužile odlikovanje. Vojni križ se podeli v štirih razredih, diploma se ne izstavi.

Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!

Vojni pregled.

Laško bojišče. — Iz Londona se poroča, da so zaplenili Italijani 36 nemških ladij v vrednosti 80 milijonov frankov. — „Secolo“ poroča, da zahteva sporazum nujno, da naj napove Italija Nemčiji vojsko. — Sovražnik je obstreljeval, kakor poroča kor. urad, mesto Gorico in Roveretto. — Naše čete so osvojile pri goriškem mostišču celo sovražno postojanko pred severnim delom višine Podgore. Ujeli smo 525 Italijanov, med njimi 13 častnikov. Iz Dunaja, 28. marca, se uradno razglša: Boji pri goriškem mostišču se nadaljuje. Živahno sta pričeli streljati obe artiljeriji tudi v odseku Dobrdojske visoke planote. Italijani so poizkušali napadati na severnem robu gore Sv. Mihaela in pri Sv. Martinu. Vzhodno od Sele se boj še nadaljuje. Vsi sovražni napadi so se izjalovili tudi v odseku Plöcken. Pred bojno črto hrabrega koroškega / lovskega bataljona št. 8 leži 500 mrtvih Italijanov. Boj s topovi na tirolski bojni črti je bil živahnejši kakor navadno le v Judikariji. Ker se je dognal živahnejši železniški promet na Benečanskem v smeri proti bojni črti ob Soči, so metali naši letalci bombe na nekatere objekte tamošnjih železnic.

Rusko bojišče. — Rusi pošiljajo po poročilu „Corriere della Sera“ neprestano čete na Besarabsko bojno črto, kjer nameravajo ofenzivo. — Zdravstvene razmere za rusko fronto so zelo neugodne. — „Frankfurter Ztg.“ poroča, da so izgube Rusov naravnost strašne. Ujetniki pripovedujejo, da otvorijo Rusi vselej brezobziren zapiralen ogenj na lastne čete, da se ne morejo umakniti. Nadalje poroča omenjeni list, da so sovražniki izgubili dozdaj že 12 divizij. — Veliki glavni stan poroča iz Berlina 27. marca: Rusi so včeraj ponovili napade na bojno črto, ki ji poveljuje generalfeldmaršal Hindenburg, s posebno ljutostjo. Napadli so s takimi množicami ljudi in množicami streliva, kakor na vzhodu še nikdar, nemške črte severozahodno od Jakobova; imeli so tudi svojemu nastopu primerne izgube, ne da bi dosegli kakršenkoli uspeh. Naše prednje čete so ugrabile Rusom v srečnem boju pri Velikojeselu, južno od Vidsega, 57 ujetnikov in zaplenile 2 strojnice. Popolnoma so se izjalovili ponovni sovražni napor, da bi napredovali proti našim postojankam severozahodno od Postavega. Južno od Naroškega jezera so odbili naši več močnih napadov delov treh ruskih armadnih zborov, nato so nastopili zahodnopruski polki pri Mokřicah s protinapadom, da zopet osvojimo topniška opazovališča, ki smo jih izgubili 20. marca, ko smo svojo bojno črto vpognili nazaj. Hrabra četa je rešila svojo nalogo v popolnem obsegu. Ob tej priliki kakor tudi pri obrambi proti sovražnim napadom smo ujeli 21 častnikov in 2140 mož in zaplenili nekaj strojnic. Naši letalci so metali bombe na kolodvoru Dvinsk in Vilejka, kakor tudi na železniške naprave proge Baranoviči-Minsk. — Bojev na Besarabski fronti se udeležujejo tudi Francozi; posebno tehnične čete sestoje iz Francozov. Ruska vlada je pozvala pod orožje 1. marca v južni Besarabiji letnik 1918 in vse rezerviste, ki še niso služili pri vojaki. — Rusija išče v Londonu zopet posojilo, ker potrebuje denar za upravo Perzije.

Razna bojišča. — S Portugalskega se poroča, da so zaplenili vsega skupaj 65 nemških parnikov. — Zbornica na Španskem je razpuščena; nove volitve so razpisane 9. aprila. — Iz Londona se poroča: Angleška vlada je izjavila, da

posodi Portugalski 4 milijone funtov šterlingov le, če v uspešni meri pomaga sporazumu. Vse ladje, tudi rekvirirane, mora izročiti Portugalska Angliji in poslati veliko vojakov na Francosko. Na Portugalskem se vrše krvavi poulični nemiri. Med nemirnim delom Portugalske je proglašeno oblegovalno stanje. Draginja pa strašno narašča. — Stanje angleške armade v Mezopotamiji je neki strašno. Saniteta je za nič. Trije zdravniki morajo skrbeti za tisoče ranjencev. Obvez ni. Operacije morajo izvajati brez omotil. En strežnik mora streči 500 ranjencem. Neki angleški častnik, ki mu je bila prestreljena noga, je moral 18 dni ležati, ne da bi mu bili mogli premeniti obveze. — Portugalska mobilizira pehoto, rekvirira avtomobile, konje in obratna vozila. — Japonska grozi sporazumu z odpovedjo in da, če Anglija ne prizna Japonski prostosti gledé Kitajske, se zveže z Nemčijo. — Carigrad, 28. marca. (Kor. ur.) Glavni stan poroča: Naša obrežna artiljerija je s svojim ognjem preprečila napad ruskih podmorskih čolnov na pristanišče Cunguldak. Podmorski čolni so izginili kakor hitro so videli, da jih zasleduje neko naše letalo. Neko naše letalo je preletelo otok Imbros in napadlo z bombami prevozne ladje v pristanišču Kefalos kakor tudi 3 velike sovražne letalne lope. Vrglo je dve bombi na prevozne parnike in tri na lope, vsled česar je nastal požar. Z ostalih front ni nobenega važnega poročila.

Zahodno bojišče. — Francija izčrpava svoje zadnje rezerve, kakor izvaja senator Humbert v Le Journal. — V Pariz je došlo 200 srbskih podčastnikov in 178 višjih častnikov, poročajo lyonski listi. — Francija izda bankovcev za 18 tisoč milijonov. Francozi primanjkuje premoga. — V Parizu se trdovratno govori, da se sklene majnika premirje in poleti pa mir. — Zadnje dni so odslovili več francoskih generalov in sedem francoskih admiralov. — Iz Londona se poroča, da je izdala vlada kraljev ukaz, ki vpokliče pod orožje 8 letnikov oženjenih. — Sotrudnik „Az Esta“ je obiskal pariško zbornico. Govoril je tudi z ministrskim predsednikom Briandom, ki je izjavil, da je položaj pri Verdunu zadovoljiv. Italijanski poslanci in visoki častniki so izjavili, da ne pričakujejo nove vojske pozimi. Ko je vprašal, če mislijo Francozi še vedno na osvojitve Alzacije in Lorene, so večinoma majali z rameni, mesto da bi odgovarjali. Poseben mir ni mogoč, izključeno pa ni, da se sklene kmalu skupen mir. Tudi med vodilnimi Parižani so ljudje, ki tako sodijo, med njimi tudi finančni min. Ribot.

Boji na morju. Iz Berlina poroča dne 24. marca (Kor. ur.) Wolff: Po z raznih strani došli poročilih, ki so se zopet potrdila, se je vršil 29. februarja na severu Severnega morja boj nemške pomožne križarke „Greif“ s tremi angleškimi križarkami in z enim rušilecem. Njegovega Veličanstva ladja „Greif“ je v tem boju s torpedom potopila veliko angleško križarko, obsegajočo približno petnajsttisoč ton in se nato sama razstrelila. Od posadke te ladje je v angleškem vojnem ujetništvu približno 150 mož, katerih imena še niso znana. Angleži, ki o dogodku strogo molče, so jih popolnoma odrezali od vsakega občevanja z zunanjim svetom. Uvedeni so protiukrepi. — „Tidens Tegu“ poroča iz Bergena 22. t. m., da operirajo nemški podvodni čolni že tudi na angleški zahodni obali. — Od časa 15. februarja do 18. marca l. l. je bilo 66 sovražnih ladij potopljenih.

Balkansko bojišče. — Pred Valono je zbrano laško brodogrje; Italijani se zelo trudijo, da bi v vseh okoliščinah držali utrdbe pri Valoni. — Na Krf je došlo 10.000 Črnogorcev, ki so utekli skozi Albanijo Avstrijcem. Pošljejo jih v Solun. V Sofiji stane 1 kg kruha 30 vinarjev. — Zaradi varčnosti je poslala grška vlada za dalj časa na dopust 30% svoje armade, kakor se javlja iz Aten.

Krajepisno-zgodovinske črtice iz Bele Krajine.

Priobčil L. Kolbezen.

Kanižarica.

Od kar nam je belokranjska železnica zvezala našo deželico z ostalim svetom, se je tudi z vedno rastočim prometom pomnožil tudi obisk tujcev in izletnikov. Gostom in domačinom, ki se zanimajo za lepoto domačije bodi povedano, da je naša deželica polna poezije in romantike. Že mesto Črnomelj leži na polotoku, kamor se stekata dva potoka Lahina in Dobličica, ki tvorita pri izlivu zanimivo trimostovje. Sploh je tek Dobličice izredno zanimiv, ker dela neprestane ovinke, takozvane „okljuke“ od Črnomlja do Doblič, kjer izvira iz jezera. Že v prvem loškem okljuku se nahajajo sledovi starih rimskih toplic, kjer se še vidijo ostanki lončenih cevi za vodovode in nasip v Loki ob cesti, ki pelje v Kočevje. Za to vasjo sledi ob vodi ciganska vas Kanižarica, takozvana po nekdanjem slovečem imejtelju Mihi Kanižar, ki je imel tu svoje posestvo in dvorec. Po opisu Valvazorja je moral v sedanjem „komenskem okljuku“ sezidati baron Janez Jakob Haller ličen dvorec (Lusthof) za prijetne izprehode iz mesta; ta baron je bil zajedno vitez nemškega reda ali komendator, ker je črnomaljska komenda vedno imela lastnega predstojnika, čeprav je bila združena z ljubljansko komendo. Imenovani baron Haller se je kot stotnik udeležil bojev zoper Turke. L. 1663 je bila trdnjava Serinvar (Novi Serin) od Turkov napadena in most razdejan tako, da je moral on že prileten plavati čez Dravo in mu je prišlo, kakor je pozneje pripovedoval, pri tem na misel, da jezuitje ne delajo prav, ker branijo dijakom plavati, za kar je bil on v svoji mladosti od njih večkrat grajan. — Dvorec Mihe Kanižarja se še zdaj dobro pozna po razvalinah. Bil pa je ta Kanižar starega plemenitega rodu in izvrsten vojščak. Ko se je naposled iz švedske vojske vrnil domov, je sabo prinesel prav veliko cekinov, katere je pa moral večinoma drugim zapustiti, ker ni imel sam nobenega moškega naslednika in umrl okrog leta 1647.

Gradnji skedenj.

Ako greš po cesti iz Črnomlja čez Nemško Loko v Kočevje, prideš ob vijugastem teku Dobličice do njenega izvira pri vasi Doblič, ki dela malo jezera. Ni dvoma, da mora biti ta potok, ki tako močan privre izpod dobličke gore, nadaljevanje kočevske rečice Rindže. V ravnini pod vinorodno dobličko goro in Maverlom pri teka k Dobličici še mali potok iz jelševniškega jezera, tako da se ti nudi nad vasjo Gričem in Vidoši krasen pogled na mavrski vinograde, dobličko, jernejsko in jelševniško polje in vmes se vijóča kot srebrni pas, iz dveh jezer žuboreča potoka. Malo nad vasjo Gričem je pogorje valovito in prehaja polagoma v Miklarje in poljanske bukove gozdove proti Debelemvrhu. Obilne črede ovac so nekdanj dobivale po teh valovitih obvrhah dovolj sočnate paše, zdaj pa čakamo in upamo Belokranjci, da se nam tisti dobri časi zopet povrnejo, ko bo na novo oživela zapuščena in zanemarjena, vendar tako potrebna ovčja reja, ki se je na Tančigori še nekaj ohranila. — Nekako v sredi gorskega slemenja, med vasjo Gričem in Miklarji, se nahaja znamenita podzemna jama, ki jo ljudstvo naziva Gradnji skedenj. Po svoji prostornosti spominja na podzemne katakombe v Rimu. Brez dvoma je morala ta jama služiti nekdanj hajdukovi za skrišališča, ki so se v obilnem številu skrivali po poljanski gori in ljudi nadlegovali, kakor gorenjski rokovnjači, tudi so morali sosednji prebivalci za časa francozov v tej jami iskati varnega zavetja.

Zagotovitev porabljanja krme in paše v letu 1916.

Vsled ukaza poljedelskega ministrstva v sporazumu z ministrstvom za notranje stvari in pravosodja z dne 28. febr. 1916. l. drž. zak. št. 53, veljajo določila ministrskega ukaza z dne 6. maja 1915. l. drž. zak. št. 111, o zagotovitvi porabljanja krme in paše, z nekaterimi neznatnimi izpremembami tudi za leto 1916.

Ta ukaz ima upoštevaje za leto 1916 določene izpremembe, naslednje besedilo:

§ 1. V letu 1916 je vsak zemljiški lastnik dolžan vse svoje travnike, pašnike in planine pripraviti tako, da služijo pridobivanju krme ali da se pase na njih kmetijska živina.

§ 2. Na podstavi ministrstvenega ukaza z dne 5. avgusta 1914. l. (drž. zak. št. 200) postavljene komisije za pridelke morajo v okolišju, za katerega so postavljene, skrbeti za to, da se pravočasno in popolnoma pridobi krma in da se pase kmetijska koristna živina.

V ta namen je komisijam za pridelke zlasti naloženo:

1. Dognati tiste travnike, pašnike in planine, za katere je treba pomoči za njihovo redno porabljanje, ker so njihovi posestniki (obdelovalci) pozvani na vojaško službovanje, ali zaradi drugačnih ovir, ki jih je povzročila vojna, ter poskrbeti za pomoč;

2. dognati tista zemljišča travnikov, pašnikov in planin, ki se kljub njihovi pripravnosti doslej sploh niso porabljala ali se niso zadostno porabljala za pridobivanje krme ali pašo kmetijske koristne živine. Komisije za pridelke morajo predložiti političnemu okrajnemu oblastvu seznamek o teh zemljiščih, in sicer s posebnim poudarkom površin, pripravnih za pridobivanje suhe krme, najdalje do 1. dne maja 1916; hkratu je navesti, ali je v občini res pomanjkanje pašniških zemljišč in ali je zaradi tega treba pritegniti še druga taka zemljišča za pašo koristne živine.

§ 3. Politično okrajno oblastvo mora po prejemu tega seznamka nemudoma pozvati lastnike v § 2, števil. 2, imenovanih zemljišč, naj najdalje do 15. junija 1916 dokažejo, da so sami že zadosti ukrenili, da se zagotovi pridobivanje krme, ali paša za kmetijsko koristno živino, oboje v polni, v kraju običajni izmeri, bodisi v lastnem obratu ali s tem, da se prepuste ti užitki drugim.

Ako se ta dokaz ne poda v zgoraj določenem roku, more politično okrajno oblastvo vsa ne popolnoma izkoriščena zemljišča za krmo in za dejansko potrebo površine pašnikov in planin prepustiti za obdelovanje in izrabljanje občini, v kateri so zemljišča, ali kakih drugi občini, v kateri primanjkuje zemljišč za krmo ali pašnike, oziraje se na njeno lego in na njeno potrebo.

§ 4. Ako občina obdeluje odkazana zemljišča, ima pravico uporabljati obstoječe poti, in ako je treba, narediti nove. Nadalje more ukreniti vse, kar je potrebno, da se zagotovi uživanje, zlasti narediti ograje, napajališča, stanišča in enake navadne naprave.

§ 5. Ko neha užitek, mora občina odkazana zemljišča brez odloga postaviti v njihov prejšnji stan.

§ 6. Donos iz uživanja odkazanih zemljišč se steka v občinsko blagajnico. Lastnik nima pravice do plačila. Pravica do odškodnine zoper občino mu gre le za take škode, ki niso združene z rednim obdelovanjem prepuščenih zemljišč.

§ 7. Zoper naredbe političnega okrajnega oblastva, ukrenjene ob izvrševanju tega ukaza, ni pripustna pritožba na višjo stopnjo, razen v kazenskih primerih.

§ 8. Kdor ravna zoper predpis tega ukaza ali zoper predpis zaukaza, ki ga je na njegovi podstavi izdalo politično okrajno oblastvo, tega kaznuje to oblastvo

na denarju do 1000 K ali z zaporom do 1 meseca.

§ 9. Predpisi, veljajoči na podstavi tega ukaza za lastnika, se smislu primerno uporabljajo tudi na zaupnika, uživalca in druge stvarne upravičence.

§ 10. Organi gozdnotehniške službe politične uprave ter v tistih deželah, kjer so agrarska oblastva, organi agrarskih oblastev so dolžni podpirati politična okrajna oblastva, komisije za pridelke in občine v izvrševanju zalog, ki so jim naložene s tem ukazom.

§ 11. Ta ukaz dobi moč z dnem, katerega se razglasi.

Razvedrilo.

Pri vojaki. Korporal: „No, Smolič, kaj pa je to teren?“ — Vojak molči. Korporal: „Sto zlomkov! Celi dan po njem hodi, pa ne ve, kaj je teren! No ali zdaj veste?“ — Vojak: „Podplati od čevljev!“

Dober prijatelj. A: „Krojač, ki si mi ga priporočil, je kajon prve mere! Jaz sem mu dal zimsko suknjo v popravilo, pa jo je nesel, zastavit!“ — B: „Vidiš, zato je pa moja rešil iz zastavljalnice. Sedaj ga pa ti komu priporoči, pa boš prišel do svoje suknje!“

Po otročje. „Silva, zakaj pa nikdar nočeš jesti pljučka, ki so vendar tako dobra?“ — „Oh, mama, kaj ne veš, da je v pljučkah grdi kašelj!“

Pred sodiščem. Sodnik: „Glejte“, — pokaže na mladega zločinca — „to je les, ki iz njega delajo bodoče lumpi!“

Prevelika priliznjenost. Knez: „To je torej Triglav? Visok hrib!“ — Strežaj: „Res da, toda v primeri z vašo visokostjo še veliko prenizek!“

Tolažba postarne gospodične... „Zakaj da se nisem omožila? Moj Bog, zato ne, ker je to tako vsakdanje, da se dandanes že vsak čevljar in krojač ženi!“

Dobrohotno. Častnik: „Gospod polkovnik, prosim ponižno dopusta čez praznike, bi rad šel nekoliko na kmete!“ — Polkovnik: „Na kmete — pač v ženski družbi?“ — To je da, gospod polkovnik!“ — „No, dopust je dovoljen — mnogo zabave; toda bodite prijatelj previden — pri neki taki priliki sem svoj čas jaz dobil svojo staro!“

V šoli. Profesor: „No, Jaka ali moreš povedati, kaj hoče reči prigovor: Še noben modrijan ni iz nebes padel?“ — Jaka: „To se pravi, da nobenega gori ni!“

V šoli. Šolski vodja dijaku: „Vi Slamnikar ste tako len, da če bi se začeli učiti, bi gotovo zaradi lenobe ne prenehali učiti se!“

Pošten človek. „Nedavno sem prenočeval s svojo ženo v gostilni in sem v nočni omariči našel lep brilantni prstan. Jaz kot pošten človek sem ga pa brž svoji ženi podaril.“

Priprosto sredstvo. „Kako je to prav, da imamo dandanes tudi doktorice! Če moja žena zbolí, jo pošljem k doktorici Zdravki, kjer se pogovarjate o najnovejši modi — in takoj je zdrava!“

Vreme v aprilu.

Če je ta mesec deževen, ne premrzeli, pomeni ugodno letino. Vreme tega meseca je znano nezanesljivo in zelo spremenljivo. Ker je pa bil sušec zelo gorak, sledi mu rad mrzel april. Sicer pa je april znan kot hudomušnež, ki si vsak hip privošči drugo vremensko burko.

Vremenski pregovori:

14. Svetega Tiburcija polje zeleno, dobra bo letina, zrno jekleno.
24. Kolikor dni so žabe pred sv. Jurijem regljale, toliko dni bodo po sv. Juriju molčale.
24. Če se o sv. Juriju more vrana v žitu skriti, dosti žita je mlatiti.
24. Ob Jurju trte slepe, vina nade lepe.

Nič aprila ne zaupaj, če je topel, zelen breg; burja, krivec le zasukaj, brž je mraz, pobeli sneg.

Če malega travna grmi, se slane več bati ni.

Če je aprila presuhó, kmetovalcu ni ljubó; če pa večkrat dež rosi, v srcu to ga veseli.

Če lepó je drevja cvetje malga travna zadnje dni, lepo, zdravo je poletje, polno sadja dozori.

Loterijske številke.

Trst, 22. marca 65 75 61 80 50

Zahvala.

Za vse ljubeznjive dokaze sočutja in tolažbe povodom bolezní in smrti našega iskreno ljubljenega in nepozabnega očeta, oziroma starega očeta, tasta in brata, gospoda

Ivan-a Jakše

bivšega gostilničarja in posestnika

kakor tudi za nepričakovano spremstvo dragega pokojnika k zadnjemu počitku od blizu in daleč, izrekamo prečast. duhovščini kol. kapitlja, očetom frančiškanom, usmiljenim bratom, sestram usmiljenkam kakor tudi vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najpripronejšo zahvalo.

Rudolfovo, 27. marca 1916.

1. Žalujoči ostali.

IVAN SVETEC

brivec in vlasuljar **RUDOLFOVO**

Glavni trg, nasproti mestni hiši

priporoča že izgotovljene lasne kite v vseh barvah. Izdeluje tudi druge lasne potrebščine ter ima vedno v zalogi podlage, mila, pristno tekočino Hair-petrol in Bayrum proti izpadanju las, potem Burgit za sigurno odstranitev kurjih očes in druge toaletne stvari. — Kupuje na drobno in debelo zmešane in rezane ženske lase. 128-24-6

Učenec

se takoj sprejme v trgovino z železnim in kolonijalnim blagom pri

Franc-u Guštin v Metliki.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

== v lastnem domu v Kandiji ==

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4¹/₂%

2-0-1

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.